

ИЗВЕСТИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ГЕОГРАФСКО ДРУЖЕСТВО JOURNAL OF THE BULGARIAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

web-site: www.geography.bg e-mail: journal.bgs@geography.bg

Владимир Попов – живот и творчество Vladimir Popov – Life and Creativity

Валентин Николов

Геологически институт – Българска академия на науките (ГИ-БАН), секция „Геология на земетресенията“,
1113 София, България, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 24

Valentin Nikolov

Geological Institute – Bulgarian Academy of Sciences (GI-BAS), Section of Earthquake's Geology,
1113 Sofia, Bulgaria, Acad. G. Bonchev str., bl. 24

ABSTRACT

Key words:

structural geomorphology, neotectonics, karst, caves, earth surfaces processes, sea-coast processes

The article is dedicated to the creative path and the scientific heritage of Vladimir Popov – one of the remarkable scientists for the Bulgarian geography of the last century. The experience during the professional development from a research precision and focused interest in geomorphology, karstology and physical geography. In this respect, original are the researches on the contemporary relief genesis and evolution, karst region and caves in Bulgaria. The karst in Bulgaria occupies an area of 26 170 km² or 22.7 % of the territory of the country (Popov 1970). It is distributed in carbonate bodies with a different structure, dynamics and spatial relationships. New zoning of karst is being carried out for the Bulgarian territory. It is divided into: plain; marine and transformed marine karst into plain and plain-marine karst; plateau-like karst; mountain and intermountain karst; karst wetlands and gravitation karst, provoked by catastrophic earthquakes. Karst in Bulgaria is characterized by great diversity due to the complex combination of the factors and conditions of its formation (geological, tectonic, geomorphologic, hydrological and hydrogeological, climatic, etc.) and to the geodynamic development. Regardless of the fact that karst is well studied, there are still fundamental problems in karstology that have not been solved as a whole. In 1970 and 1976yy Popov made the first zoning of surface and underground karst in Bulgaria according to the geological base.

Въведение

Настоящата статия е посветена на творческия път и научното дело на един от забележителните за българската география учени на миналия век – доцент д-р Владимир Попов (сн. 1). Целта на статията е, въз основа на досегашните публикации и обобщения относно научното творчество на Владимир Попов (изброени по-долу в изследването) и обстоятелствения обзор на неговите трудове, да се изведат, допълнят и анализират основните научни постижения в хронологична последователност. Натрупаният професионален опит по време на научното му израстване е съпътстван от неизменна изследователска прецизност и целенасочен интерес към геоморфологията, физическата география и особено карстологията. Това дава траен отпечатък върху творческите постижения в биографията му на ерудиран учен. Творческото наследство на Владимир Попов е от над 50 научни статии и около 160 научно-популярни статии, пътеписи и очерци, както и учебни програми за обучението по география в началните и средни училища, както и 13 книги и монографии като

Снимка 1. Владимир Попов (1912-1998).

Picture 1. Vladimir Popov (1912-1998).

автор или съавтор. Животът и научната дейност на Владимир Попов са били обект на редица предходни изследвания и публикации (Мишев (1972), Вапцаров (1982), Кираджиев (1982), Бешков (1986), Михайлов (1987, 1987а, 1992), Вапцаров (1992), Stefanov (1998), Жалов и др. (2009)).

Могат да се отделят два основни периода в дейността на Владимир Йорданов Попов. Първият е свързан с неговата дейност на училищно-педагогическото поприще, а вторият – с научните му изследвания и научните му публикации, които са високо ценени в географските и геоложки научни среди. Проучването е осъществено основно по литературни източници (статии, раздели от монографии, книги, доклади към научни проекти и др.) и картни материали. Двама периода са тясно свързани и резултатите от изследванията през тях намират популярност в многобройните научно-популярни статии, пътеписи, пътеводители и други.

Биографични данни

Видният български физикогеограф доц. д-р Владимир Попов е роден на 7 март 1912 г. в с. Гостиля, Плевенска област. Твърде малък остава без баща и върху майка му, дългогодишна учителка, пада изцяло отговорността за неговото отглеждане, възпитание и образование. В с. Пловска могила, Старозагорско, Владимир Попов завършва първоначалното си образование, а в гр. Стара Загора - прогимназиалното и гимназиалното. През 1931 г. е приет в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ за студент по география. Дипломира се с много висок успех през 1936 г. След военната служба е назначен като учител по география в Образователната търговска гимназия в София. Почти 20 години от живота си Владимир Попов посвещава на учителската професия, в която се издвоява като енергичен, даровит и всеотдаен педагог-географ. Той подхожда много задълбочено и новаторски в стремежа си да научи и приобщи към географията своите ученици. В тази си дейност той богато онагледява учебния материал, отлично организира и обзавежда кабинет по природна география. Той създава и първата учебна географска площадка на територията на България. В ръководения от него кръжок по география се изработват нагледните средства за обучение - карти, диаграми, макети и други. Високите постижения на младия учител в онагледяването на учебния материал при обучението по география бързо се популяризират и стават повод за организиране на първия практикум за учители по география в София, на който са представени и препоръчани неговите научно-педагогически методи. Освен това, Попов умело организира и провежда множество екскурзии в страната. По това време той публикува редица статии - върху методиката на преподаването по география, върху физическата география на България и отпечатва великолепната научно-популярна книга „Чудни ктове из нашата родина“, претърпяла впоследствие три издания. Владимир Попов участва активно в написването на учебници по география, в съставянето на учебни географски карти, изработва първите учебни диапозитивни филми с географска тематика.

В края на 1944 г. Владимир Попов взема участие като взводен командир във Втората световна война и получава няколко български и съветски военни отличия. След завръщането си от фронта през лятото на 1945 г., отново започва работа като учител в Образователния икономически техникум в София, като паралелно с това се включва в научноизследователската работа на създадения през 1950 г. Географски институт при БАН, където участва в разработките по трасирането

на държавните ползащитни пояси в Добруджа, в изучаването на природните условия в Огражден планина, по долината на р. Струма и др. По това време Владимир Попов работи активно и в Българското географско дружество. Като член на ръководството (касиер на дружеството) той участва в популяризирането и увеличаването на състава на дружеството и провежда ползотворна лекторска дейност в средите на учителите - географи.

От 1955 г., след успешно положен конкурсен изпит, Владимир Попов е назначен за научен сътрудник в Географския институт при БАН в секция „Физическа география“. Самостоятелно или в колектив той участва в геоморфоложките изследвания на различни части от нашата страна - Пирин, Дунавската равнина, Стара планина, Българското черноморско крайбрежие и др. А природните забележителности на страната - пещери, скални феномени, ледникови форми и др., представляват постоянен обект на неговата научно-изследователска дейност.

Като научен сътрудник, а от 1965 г. и като старши научен сътрудник в Географския институт при Българската академия на науките, Владимир Попов публикува над 50 научни статии. Издава и редица научнопопулярни статии, студии и монографии, в които намират място описанията на много физикогеографски обекти и природни забележителности.

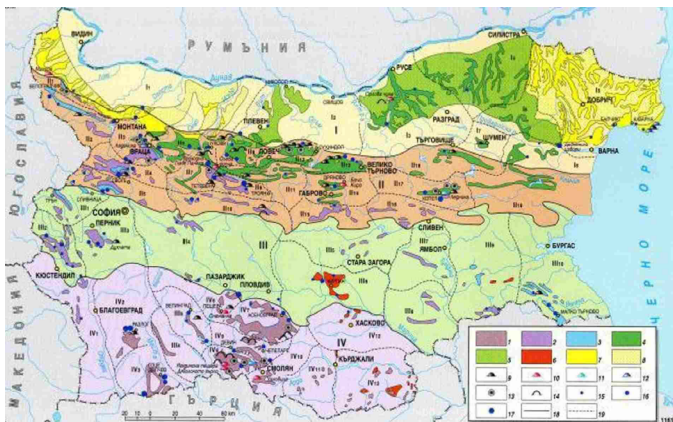
Творчеството му е получило признанието на географската колегия. Владимир Попов е удостоен със следните престижни награди за своите приноси към науката и изучаването и опазването на природното наследство на България: Орден „Кирил и Методий“ - I ст. (1973 г.), Златен медал на УИС (1974 г.), Медал „Алеко Константинов“ - I ст., Медал „За особени заслуги към БТС“ - I ст. (1982 г.), „Златен прилеп“ на БФСпелеология (1976 и 1982 г.), Почетен член е на Българското географско дружество и е Заслужил деятел на БТС.

Научно-изследователска дейност

Карстовата морфология е част от геоморфологията, към която Владимир Попов има траен интерес. От самото начало на своята научна кариера той се издвоява като водещ изследовател в тази област на физическата география в България. За първи път извършва райониране на картата в територията на България в М 1:200 000, дава задълбочена научна обосновка на типологията на карстовите форми, извършва райониране на пещерите. Всичко това е предшествано и в последствие продължено от детайлни физикогеографски изследвания на редица български пещери. Неговият принос при изучаването на пещерната морфология у нас е безспорен. Своите високи научни постижения в тази област, при това оригинални, той е постигнал благодарение на задълбочените си познания върху еволюцията на релефа в страната, като използва подробен и обилен фактически материал, събиран с научна педантичност от него при теренни и стационарни наблюдения в продължение на повече от 40 години. Владимир Попов е не само опитен изследовател, но и талантлив популяризатор на изучаването на физическата география и особено на научното направление, в което той всеотдайно работи и развива - карстологията. Той прави едни от първите инструментални измервания в някои от нашите пещери (Леденика, Магурата, Съеба дупка, Снежанка, Дяволското гърло, Голашката прилепна пещера) и други подземни обекти. Резултатите от тези изследвания публикува в редица научни и научно-популярни статии и книги. Изнася и множество

Фигура 2. Карта на пещерните райони в България. Източник: Попов, 1976.
Figure 2. Map of the cave regions in Bulgaria. Source: Popov, 1976.

Фигура 3. Детайлна карта на пещерните райони в България.
Източник: Попов, 1976.

Figure 3. Detailed map of the cave regions in Bulgaria. Source: Popov, 1976.

Легенда към картата:

Карбонатни скали: 1 – Протерозойски мрамори; 2 – Триаски варовици; 3 – Юрски варовици; 4 – Горнокредни и маастрихтски варовици; 5 – покрити Долнокредни и маастрихтски варовици; 6 – Палеогенски варовици; 7 – Сарматски варовици; 8 – покрити Сарматски варовици;

Карст и пещери: 9 – пещера; 10 – туристическа; 11 – с различни ледени образувания; 12 – морска; 13 – пропаст над 100m; 14 – скален мост; Карстов извор с дебит: 15 – повече от 100 l/sec; 16 – повече от 1000 l/sec; 17 – над 1000 l/sec;

Пещерни райони: 18 – граница на пещерна област; 19 – граница на пещерен район.

Legend to the map:

Carbonate rocks: 1 - Proterozoic marbles; 2 - Triassic limestones; 3 - Jurassic limestones; 4 - Upper Cretaceous and Maastricht limestones; 5 - Coated Lower Cretaceous and Maastricht limestones; 6 - Paleogene limestones; 7 - Sarmatian limestones; 8 - covered Sarmatian limestones;

Karst and caves: 9 - cave; 10 - tourist; 11 - with different ice formations; 12 - marine; 13 - precipice above 100m; 14 - rock bridge;

Karst well with flow rate: 15 - more than 100 l/sec; 16 - more than 1000 l/sec; 17 - above 1000 l/sec;

Cave areas: 18 - boundary of the cave region; 19 - boundary of a cave area.

• Организира и участва в инструменталното картиране на известни български пещери (Съева дупка, Леденика, Снежанка, Бачо Киро, Магура и др.);

• Систематизира и уточнява българската терминология на карстовата морфология - 89 термина (с П. Стефанов, 1982);

• Описва разкрития на вулканско стъкло в български пещери (1968);

• Съставя първото райониране на пещерите в България (М 1:600 000) - карстови области и карстови райони (1973, 1977);

• Популяризира благоустроените и подходящите за туризъм пещери в България и анализира тяхната посещаемост и различни въпроси на спелеозащитата и рационалното природоползване (Благоустроените пещери в България. 1987);

• Създава школа за изследване на карста в България и формулира необходимостта от специализирано научно звено по карстология.

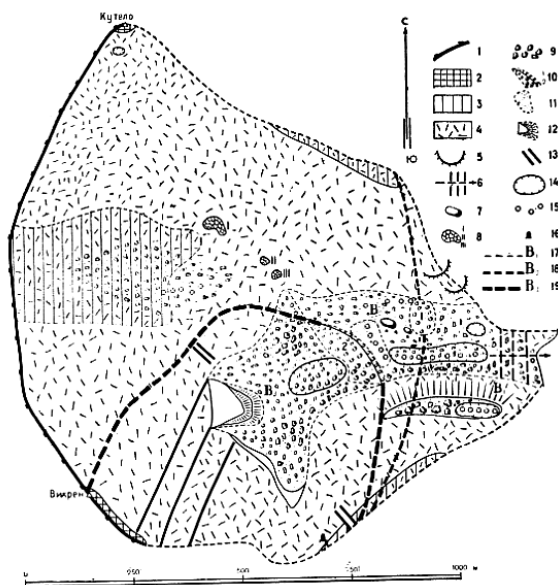
Карстовите ареали в България заемат 22,7% от територията на страната. Карстът е развит върху различни по възраст, дебелина и напуканост карбонатни скали (варовици, доломити и мрамори). За да го систематизира по области на разпространение и вид, в периода 1968-1978 г., Владимир Попов работи върху географското райониране на пещерите и на тази основа съставя картата на пещерните райони в България. Имайки предвид морфоложките и геоложките фактори и съществуващото физикогеографско райониране, той разделя страната на четири физикогеографски области, райони и подрайони. Като за основа използва морфоструктурната подялба на релефа.

Това нарежда Владимир Попов в челните редици на основателите и дейците на българската карстова геоморфология и спелеология.

Друга научна област, в която Владимир Попов се изявява като забележителен изследовател е глациалната и периглациалната морфология във високите български планини. По време на Международната геофизична година (1957) заедно със свои съветски колеги в продължение на три години той провежда наблюдения върху условията за образуване на снежниците в циркусите Големия Казан (сн. 2) и Малкия Казан във Вихренския дял на Пирин планина и е ръководител на проекта за България. Големият казан е типичен ледников циркус (кота 2400-2500 m), в който има развити карстови форми. Оформен е от глациалните процеси през плейстоцена в подножието на мраморния склон на вр. Вихрен (2914 m).

Снимка 2. Циркът Големия казан със снежника. Източник: Попов, 1962.
Picture 2. The snow mass in the Great caldron cirque. Source: Popov, 1962.

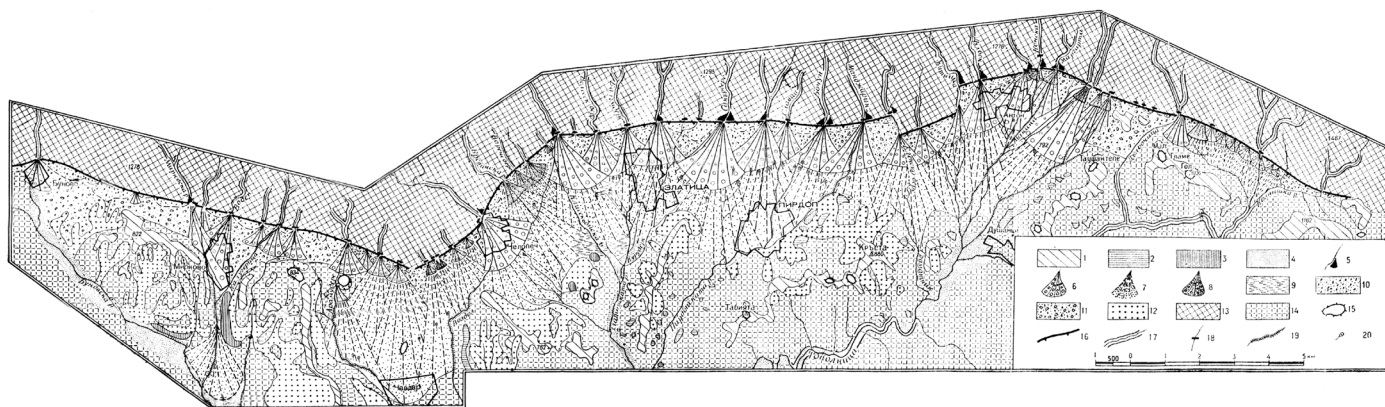

Фигура 4. Геоморфоложка карта на циркуса „Големия казан“ 1 – моноклинал гребен; 2 – върхово равнище; 3 – денivelирана денудационна повърхнина на 2600-2700 м; 4 – гол, окарстен склон със силно проявление на нивално геоморфоложки процеси (мразово изветряне и др.); 5 – циркусно рамо; 6 – ригел; 7 – мутонирани скали; 8 – брекчи (остатъци от стари сипеини склонове на височина 2580-2610 (I), 2530 (II) и 2450 (III)); 9 – млади сипеини шлейфове; 10- челна морена 1-2; 11 – зандрово поле; 12 – снежник с мраморен вал; 13 – дълбоко кородирани тектонски пукнатини; 14 – чвала; 15 – въртоп; 16 – ниша корозионна; 17 – граница на фирновото поле през време на първия вюрмски стадий (B1); 18 – граница на фирновото поле през време на първия вюрмски стадий (B2); 19 – граница на фирновото поле през време на първия вюрмски стадий (B3). Източник: Попов, 1962.

Figure 4. Geomorphological map of the Great caldron circus 1. Monoclynal crest; 2. Top leveling; 3. Leveled denudation bench at 2600-2700 m; 4. Bear slope, karstified and with strong development of nival geomorphologic processes (frost weathering, etc.); 5. Circus shoulder; 6. Rigel; 7. Muted rocks; 8. Breccha (residues from old scree slopes at 2580-2610 (I), 2530 (II) and 2450 (III) levels); 9. Young talus trails; 10. Frontal moraine 1-2; 11. Sandre field; 12. Snow accumulation with marble stone block; 13. Deeply corroded tectonic crevices; 14. Uvala; 15. Dolina (Sink hole) 16. Corrosion niche; 17. Border of the firn field during the first Vurm stage of B1; 18. Border of the firn field during the first Vurm stage of B2; 19. Border of the firn field during the first Vurm stage of B3. Source: Popov, 1962.

В рамките на това изследване са открити следи от заледяванията през рис и вюрм. Съвременната екзоморфодинамика е белязана от преобладаването на типични периглациални процеси. На дъното на циркуса са се образували карстови саксии, ями и валози, които са тясно свързани с натрупването и топенето на снежни маси и лавини. Сред основните причини за целогодишното набирание на снежни маси в Северния мраморен участък на Пирин е посочено високото алbedo на мрамора (35%), както и ролята на карста (не се формират циркусни езера). Поставени са климатична клетка и плювиототализатор, впоследствие и Уинстънов мост за дистанционно измерване на температурата. Съставена е геоморфоложка карта на циркуса. Апаратурата е използвана за дългогодишни наблюдения, а резултатите са послужили за развитието на представите за плейстоценските ледникови и междуледникови периоди във високите планини на България.

В още една област от географските науки Владимир Попов намира широка изява и създава редица ценни научни трудове в изучаването на морфологията и съвременната динамика на релефа по Българското Черноморско крайбрежие. С тази тема се е занимавал още когато е бил учител. Той провежда своите изследвания по протежение на цялото Българско черноморско крайбрежие и прилежащия шелф - изучава морските тераси, подводните тераси, плажовите ивици, морфологията на шелфа, задълбочено изследва абразионните и акумулационните процеси по цялата брегова линия, изучава свлачищата по тези места. Организира стационарни наблюдения върху динамиката на свлачищата (Балчик и др.), в резултат, на което са изяснени условията и факторите, обуславящи този геоморфоложки процес. В резултат на тези изследвания Владимир Попов публикува през 50-те години на 20-ти век няколко статии за Добружанското крайбрежие, като засяга освен бреговите форми, карстовите процеси и феномена „Побитите камъни“ (Попов, 1947, 1947а, 1948, 1949, 1949а, 1949б, 1953). В последствие, като учен в Географския институт при БАН, той продължава да работи в този район и като резултат публикува монографията (в съавторство с чл.кор. проф. К. Мишев) „Геоморфология на българското Черноморско крайбрежие и шелф“ (1974), в която авторите обобщават дългогодишните и задълбочени изследвания, които извършват заедно с акад. Д. Лиленберг още от 1965 г. (Лиленберг и др. (1965, 1966), Мишев и др. (1971)). Това е може би първият фундаментален труд за геоморфологията

Фиг. 2. Геоморфоложка карта на Златишкото подножие
1 – мезозойски денудационна повърхнина; 2 – млади речни тераси; 3 – млади речни тераси; 4 – стари тераси и старейшо ледниково речни легло; 5 – стари равнини; 6 – млади шлейфове; 7 – млади шлейфове (периферия фени); 8 – старейшо равнинно поле; 9 – заблатена част от равнинно поле; 10 – ледово (карстово) шлейф; 11 – заблатено-промуляно долина в основни скали; 12 – заблатено-промуляно долина в основни скали; 13 – ерозионно съложие и Златишката долина; 14 – твърдени; 15 – раска; 16 – дълбоко везувни; 17 – мостови; 18 – везувни речни легла и нависнали скали и др. – полове

К. Мишев, Вл. Попов и Цв. Мила Вела – Морфология и неотектоника на Старапланинското подножие между притоците Гълъбиц и Комани. Известия на Географския институт, т. VI

Фигура 5. Геоморфоложка карта на Златишкото подножие. Източник: Попов,
Figure 5. Geomorphological map of the Zlatitza foothill. Source: Popov,

Снимка 3-6. Научно-популярни книги на Владимир Попов, самостоятелни или в съавторство.
 Picture 3-6. Popular science books by Vladimir Popov, solo or co-authored.

на Българското Черноморие. Впоследствие Владимир Попов продължава своите проучвания и публикува резултатите си в съавторство в няколко статии и сборници. Тези негови изследвания имат подчертан научно-приложен характер (Попов, 1974, 1974а, 1987, 1979, 1990).

По-малки по обем, но не на последно място по значение са работите на Владимир Попов и в други направления на геоморфологията и физическата география.

Много от тях са извършени в над 13 различни района на територията на България, като освен конкретния научно-приложен принос, резултатите от тези изследвания намират важно място като глави в няколко монографии „География на България“ (1966, 1982, 1997, 2002 г.). Още през 60-те години на 20-ти век Владимир Попов прави първите си проучвания в две сравнително отдалечени една от друга части на България - долината на р. Струма и северните склонове на Предбалкана. Публикуването през 1962 г. (Гълъбов и др., 1962) на детайлните проучвания на терасния спектър на р. Струма и неоген-кватернерното развитие на нейната долина, са актуални и днес при строителството на магистрала „Струма“ и сеизмичния мониторинг на този земетръсно активен район. На по-късен етап, важно приложно значение в научното творчество са работите му в колектив с геоморфолози от Географския институт при БАН в Средногорието и Забалканските котловини (фиг. 5), които са публикувани през 1962 г. и 1965 г. (Мишев и др., 1962, Гълъбов и др., 1965, Мишев и др., 1965). Успоредно с продължаващата работа, основно по карста в България, Владимир Попов извършва изследвания с широк кръг специалисти в Северна България, като детайлно изучават кватернерното развитие и процесите по дунавския бряг (Попов, 1967, Попов и др., 1978). Участва в оформлението на окончателния вариант на Геоморфоложката карта на Северна България, която е предоставена на Комитета по геология за нуждите на търсене на структури за нефт и газ. Има съществен принос в съставянето на легенда за Геоморфоложката карта на България в М 1:400 000 (Мишев и др., 1996) и др. Важна е ролята му в създаването и оформянето на монографиите „География на България“ (1966, 1981, 1997, 2002).

Особено място в научното наследство на Владимир Попов като учен-географ заема популяризаторското му географско творчество. Почти през целия си трудов път той е съставил много пътеписи, пътеводители, учебни помагала и очерци за красивите кътове на нашата родина (сн. 3-6) и др. Емблематични са неговите описания на най-красивите наши пещери - Леденика, Магурата, Съва дупка, Бачо Киро,

Снежанка и други (Попов, 1964, 1965, 1969, 1977; Попов и Вапцаров, 1972, Попов, 1977, 1977а). Освен на карстовите форми, той обръща внимание и на други обекти от природното наследство на България (Попов, 1948, 1949, 1957; Сомов и Попов, 1960; Попов, 1966, Попов, 1982; Попов и Канджева, 1984), като в последните години на активната му научноизследователска дейност, това е съчетано с вижданятия на Попов за опазването и съхранението на природните комплекси в страната (Попов, 1980, 1987; Попов и Радушев, 1989; Попов, 1991, Попов, 1992, 1993, 1995).

Заклучение

Приносите от научното, научно-приложното и научно-популярното наследство на видния български географ Владимир Йорданов Попов, плод на над 40-годишен всеотдаен и упорит труд, имат своето достойно място в българската географска наука и по-специално във физическата география, геоморфологията, карстологията, спелеологията, географската педагогика и туризма.

Владимир Попов ни учи да обичаме и ценим красивата природа на България чрез познанието за нея. Учените, които са имали привилегиата да работят с него, го описват като много внимателен, фин и добронамерен колега, който се е радвал на уважението и обичта им.

Владимир Попов е един от малцината български географи в чест, на когото е създадена фондация – „Фондация Център по карстология „Владимир Попов“. Тя е учредена през 1998 г., като учредители и членове на Управителния съвет са: Петър Стефанов Стефанов учредител и изпълнителен директор, д-р Владимир Анастасов Бешков - член, проф. д-р Петър Кирилов Берон - член, проф. д-р Георги Кирилов Балтаков - член, prof.dr.hab. Marian Pulina - член, prof. Micheline Billaut - член, Диляна Станева Стефанова - член.

Фондацията има следните цели:

- Да съхрани творчеството на Владимир Йорданов Попов като бележит български географ и основоположник на съвременната карстология в България;
- Да доразвие научните идеи на Владимир Попов;
- Да подпомага развитието на карстологията в България и на екологията и устойчивото развитие в карстовите райони на страната;
- Да образова ученици, студенти и граждани в областта на карстологията и на екологията и устойчивото развитие на карстовите райони.

Библиография

1. Попов, В. 1942. Град Златица В: Принос към поселищно-стопанската география на Златишката котловина.
2. Попов В. 1947. Златишката котловина. Страни и народи, год. I, кн. 3, стр. 20.
3. Попов В. 1947. Пещерите по българското добруджанско крайбрежие. Страни и народи, год. I, кн 5-6, с. 4-6.
4. Попов В. 1948. Калиакра. Стран и народи, год. II, кн. 4-5, с. 5-6.
5. Попов В. 1949. Побити камъни. Страни и народи, год, III, кн. 2, с. 4-6.
6. Попов В. 1949. Добруджа - днес и утре. Страни и народи, год III, кн. 5-6, с. 7 -8
7. Попов, В. 1949. Черно море, , София, с. 5-79.
8. Попов, В. 1953. Българският Добруджански Черноморски бряг: геоморфолошко проучване. Изв. бълг. геогр. г-во, Т. I (XI), 87-108.
9. Попов, В. 1951, 1954, 1955, 1956. Обща физическа география: За V клас на общообразователните училища.
10. Попов, В. 1952. Методически и практически указания по обща физическа география.
11. Маринов, Хр., В. Попов. 1953. Добруджа: Географска характеристика.
12. Йорданов, Т., В. Попов. 1956. Обща физическа география : За I курс на педагогическите училища.
13. Попов, В. 1957. Изучаване на родния край, (Ръководство).
14. Костова, Б., В. Попов. 1957, 1958, 1961. Обща физическа география Учебник за VIII клас на общообразователните училища.
15. Попов, В. 1957, 1961. Чудни кътове из нашата родина, Изд. Наука и изкуство, С., 216 с.
16. Мишев, К., Вл. Попов. 1958. Карстът във Врачанска планина / - Природа.
17. Попов, В. 1959. Градешнишката пещера.
18. Сомов, Хр., В. Попов. 1960. Белоградчик и Белоградчишките скали.
19. Попов, В. 1962. Морфология на карста в района между долините на реките Вит и Батулска. Изв. на Бълг. геогр. г-во, кн. III, с. 6.
20. Гълъбов, Ж., К. Мишев, В. Попов. 1962. Терасите по долината на р. Струма между Кресненския и Рупелски пролом, Изв. на Геогр. Инст. при БАН, т. V, С, 23-41 с.
21. Мишев, К., В. Попов, Ц. Михайлов. 1962. Морфология и неотектоника на старопланинското подножие между праговете на Гълъбец и Козница, Изв. на Геогр. Инст. при БАН, т. V, С, с 43-62.
22. Попов, В. 1962. Морфология на циркуса „Големия казан“ в Пирин планина, Изв. на Геогр. Инст. при БАН, т. V, 85-100.
23. Попов, В., Л. Зяпков, И. Трантеев. 1964. Карстова морфология и карстова хидрология. В: Проблеми на географията на НРБ, С., Наука и изкуство, т. I.
24. Попов, В. 1964. Морфография и генезис на пещерата „Леденика“, Изв. Геогр. инст., т. 13, с. 77-88.
25. Попов, В. 1964. Наблюдения върху снежника в циркуса „Големия казан“, Изв. Геогр. инст., т. 13, с. 198.
26. Попов, В. 1965. Ледените образувани в пещерата „Леденика“, Изв. Геогр. инст., т. 9, С, с. 111-119.
27. Попов, В., П. Пенчев, Л. Зяпков. 1965. Морфология и хидрология на карста в северната част на Предбалкана между реките Янтра и Осъм. Изв. на Геогр. инст. при БАН, т. IX.
28. Гълъбов, Ж., К. Мишев, В. Попов, Ц. Михайлов. 1965. Структурно-геоморфолошко развитие на Средния Предбалкан през кватернера, Изв. Геогр. инст., т. 9, с 5-24.
29. Лиуенберг, Д., В. Попов, К. Мишев. 1965. Морфология на терасите по Странджанското крайбрежие между Созополския залив и устието на р. Велека, - Изв. Геогр. инст., т. 9, с. 25-43.
30. Мишев, К., В. Попов, Ц. Михайлов. 1965. Геоморфоложки условия за развитие на ерозията във водосборния басейн на язовир „Тополница“. Изв. Геогр. инст., т. 9, с. 45-65.
31. Попов, В., П. Пенчев, Л. Зяпков. 1965. Морфология и хидрология на карста в северната част на Предбалкана между р. Янтра и р. Осъм., Изв. Геогр. инст., т. 9, 69-91 с.
32. Попов, В. 1966. В: География на България, т. 1, С.
33. Михайлов, Цв., К. Мишев, В. Попов. 1966. Дунавска хълмиста равнина, В: География на България, т. 1, С., с 57-79.
34. Попов, В. 1966. Средногорско-Подбалканска подобласт, В: География на България, т. 1, С., с. 128-135.
35. Попов, В. 1966. Странджанско-Дервентски възвишения, В: География на България, т. 1, С., с. 152-157.
36. Попов, В. 1966. Бургаска крайбрежна низина и Бакаджишки праг, В: География на България, т. 1, С., с. 158-162.
37. Попов, В. 1966. Осогово-Белашкишка група с долината на средното течение на р. Струма, В: География на България, т. 1, С., с 164-171.
38. Попов, В. 1966. Пирин планина с долината на р. Места, В: География на България, т. 1, С., с 180-188.
39. Лиуенберг Д. А., К. Мишев, В. Попов. 1966. Вопросы геоморфологического развития Старопланинского побережья Болгарии, Рез. док., II Симп, Карпато-Балкан. геоморф. комисии, София.
40. Лиуенберг, Д. А., В. Попов. 1966. Новые данные об оледенении массива Пирин / Родопы/. Докл. АН СССР, т. 167, № 5, с. 1119-1122.
41. Попов, В., Л. Зяпков. 1969. Карстът в северната част на Предбалкана между реките Искър и Вит, Изв. на Геогр. инст. при БАН, т. XII.
42. Попов, В. Пирин. 1966, 1979. Изд. Медицина и физкултура, С, 146 с., 112 с.
43. Мишев, К., В. Попов, Д. Лиуенберг. 1970. Досегашни резултати от геоморфоложките изследвания на българското черноморско крайбрежие, Изв. Бълг. геогр. г-во, т. 9, с. 37-55.
44. Попов, В. 1966, 1973, 1976. Леденика, Изд. Медицина и физкултура, С., 3. изд, 44 с.
45. Попов, В. 1967. Снежанка : [Пещера в Западните Родопи] / [Туристически маршрут].
46. Попов, В. 1967. Еволюция на заливатна тераса по българския дуннавски бряг в края на плейстоцена и през холоцена, Изв. ГУГК, № 2, с. 55-59.
47. Попов, В., Л. Зяпков. 1969. Карстът в Северната част на Предбалкана между реките Искър и Вит. Изв. Геогр. инст., т. 12, с. 47-59.
48. Попов, В. 1969, 1973, 1989. Съева дупка, Изд. Медицина и физкултура; С., 36 с.
49. Попов В. 1970. Распространение карста в Старой планине и некоторые его особенности. - Stud. geographol. Carpatho-Balkan., No 4, p. 237-247.
50. Попов В. 1970. Разпространението на карста в България и някои негови особености. - Изв. Геогр. инст., Т. 13, с. 5-19.
51. Пенчев, П., В. Попов, Л. Зяпков. 1971. Карст северной части Среднего Предбалкана. Проблемы на палеогеоморфоложкото развитие в България, т. 1, С. с. 83-92.
52. Мишев, К., В. Попов, Д. Лиуенберг. 1971. Геоморфология и палеогеография четвъртичного периода старопланинското побережье Черного моря, В: Проблеми на палеогеоморфоложкото развитие на България, т. I, С., с. 147-156.
53. Попов, В., И., Вапцаров. 1972. Пещерата Бачо Киро, Изд. Медицина и физкултура, С., 32 с.
54. Вапцаров, Ив., Ж. Гълъбов, М. Данева, Цв. Михайлов, К. Мишев, В. Попов. 1973. Объяснительная записка к геоморфологической карте Северной Болгарии в М 1:200 000.
55. Мишев, К., В. Попов. 1974. Геоморфология на българското Черноморско крайбрежие и шелф: [Монография], БАН, С., 268 с.
56. Попов, В., В. Дюлгерова. 1974. Върху някои въпроси от геоморфологията на българския черноморски шелф. В: Изв. Геогр. инст. при БАН, т. XVI, с 5-16.
57. Попов, В., П. Соколова. 1974. Литодинамика в прибрежната част на шелфа и плажа между Варненския вълнолом и Офицерския плаж, В: Изв. Геогр. инст. при БАН, т. XVI, с 17-32.
58. Попов, В. 1976. Райониране на пещерите в Н.Р. България. Пробл. геогр., № 2, с. 14-24.

59. Попов, В. 1977. Райониране на пещерите в НР България. - В: Спелеология // Доклади на спелеоложка конф., 10.12.1976 г., София/ С., с. 15-31.
60. Попов, В. 1976. Типы карста Предбалкана в Болгарии. - В: 6th Intern. Congress Speleology. Proceedings, v.II, p. 325-333.
61. Попов, В. 1977. Морфология, генезис и възраст на пещерата Магура. Пробл. геогр., № 2, с. 33-40.
62. Попов, В. 1977. Спелеогенезис (на примера на пещерата Магура). - В: Спелеология// Доклади на спелеоложка конф., 10.12.1976 г., София/ С., с.50-61.
63. Попов, В. и др. 1978. Черно море, Сборник.
64. Михайлов, Ц., В. Попов. 1978. Геоморфология на Дунавския бряг, В: Лимнология на българския сектор на река Дунав: [Изследване], с. 29-60.
65. Попов, В. 1978. Опит за характеризирание на пещерните ландшафти в НР България. - География, 16, 15-20.
66. Попов, В. 1979. Петдесет години спелеоложки изследвания в България. - Пробл. геогр., 2, 73-74.
67. Мишев, К., В. Попов, М. Данева. 1979. Релеф, литоструктурна основа, екзогенни процеси. - В: Бълг. черноморско крайбрежие, с. 13-30.
68. Попов, В. 1980. Защитени природни обекти в Н. Р. България, Изд. Народна просвета; С., 151 с.
69. Попов, В. 1980. Основни термини по карстова морфология (калцитни и ледени подземни карстови форми). - Пробл. геогр., 4, 73-80.
70. Попов, В. 1980. Географическо районирование пещер Болгарии В: Сб. материали // Европейска регионална конференция по спелеология, 22-28.09.1980 г., Т. II, С., 1981, с. 165-167.
71. Попов, В., П. Стефанов. 1980. Основни термини по карстова геоморфология. В: Пробл. геогр., № 2, с.73-80.
72. Попов, В. и др. 1980. Географски речник на България.
73. Попов, В. 1981. Географическо районирование пещер Болгарии В: Сб. матер. / Европейска регионална конференция по спелеология, 22-28.09.1980 г., София Т. II, С., 165-167.
74. Попов, В. 1982. Пътешествие под земята, Изд. Наука и изкуство, С., 150 с.
75. Попов, В., В. Канджева. 1984. Природни красоти в България, Изд. Септември, С., 175 с.
76. Попов, В. 1985. За генезиса и възрастта на скалния мост Проходна. - Пробл. геогр., 4, с. 61-63.
77. Попов, В. 1987. Благоустроените пещери в България, Изд. Медицина и физкултура, С, 79 с., 8 л.
78. Попов, В., Р. Радушев. 1989. Проблеми на благоустроените български пещери, София: Изд. Мед. и физкултура.
79. Попов, В. 1990. Към проблемите за състоянието на Българския Черноморски бряг във връзка с брегоукрепването му. Проблеми на географията, 4, с. 52-59
80. Попов, В. 1991. Народните паркове в България, Обучението по география, 4, с. 44-48
81. Попов, В. 1992. Защитени природни обекти в Родопите. Обучението по география, 2, с. 19-23
82. Попов, В. 1993. Защитени природни обекти по южната граница на България (от вр. Тумба до р. Тунджа), В: Южни крайгранични територии - природа, население, стопанство, бизнес. Смолян, С., с. 108-112.
83. Попов, В. 1995. Природни паркове и резервати. - В: Атлас „Околна среда на Република България“. С.,
84. Мишев, К., Ив. Вапцаров, Т. Кръстев, Вл. Попов. 1996. Подход и принципи за изработване на легенда за геоморфоложка карта на България в мащаб 1:400000, Проблеми на географията, 4, с. 3-11.
85. Попов, В. 1997. Карстова морфоскулптура. - В: География на България. [Моногр.], С., Акад. изд. „Проф. М. Дринов“, с. 78-81, ISBN 954-430-439-8.
86. Попов, В. 2002. Карстова морфоскулптура - В: География на България, [Моногр.], С., Акад. изд. „Проф. М. Дринов“, с. 63-65,
87. Markowicz, M., V. Popov, M. Pulina. 1972. Comments on karst denudation in Bulgaria. In: Geographia Polonica, vol.23, pp.111-140. W.
88. *** Илюстрирана българска терминология на карста.
89. *** Карстова морфоскулптура в България (фотоалбум - на бълг. и англ. език).
90. *** Карстът в България (енциклопедия - на бълг. и англ. ез.).
91. *** Карст под защита (защитени карстови територии и обекти в България) (на бълг. и англ. ез.).
92. *** Атлас на карста в България (на бълг. и англ. език).

Литература

- Бешков, Вл. 1986. Ст.н.с. Владимир Попов. - В: Български пещери, Сб. материали - 4, С., 120-122.
- Вапцаров, И. 1982. Владимир Попов на 70 години. - Пробл. геогр., 3, 82-84
- Вапцаров, И. 1992. Владимир Попов на 80 години. - Пробл. геогр., 2, 80-83
- Гълъбов, Ж., К. Мишев, В. Попов, 1962 – Терасите по долината на р. Струма между Кресненския и Рупелски пролом, Изв.на Геогр. Инст.при БАН, т.V, С, 23-41 с.
- Гълъбов, Ж., К. Мишев, В. Попов, Ц. Михайлов. 1965. Структурно-геоморфоложко развитие на Средния Предбалкан през кватернера, Изв. Геогр. инст., т. 9, с. 5-24.
- Жалов, А и др. 2009. Алманах на Българската спелеология, издава Българската федерация по спелеология. www.hinko.org.
- Кираджиев, Св., В. Попов. 1982. Обучението по геогр., 2, 47-48.
- Лиценберг, Д., В. Попов, К.Мишев. 1965. Морфология на терасите по Странджанското крайбрежие между Созополския залив и устието на р. Велека., - Изв. Геогр. инст., т. 9, с. 25-43.
- Лиценберг Д. А., К. Мишев, В. Попов. 1966. Вопросы геоморфологического развития Старопланинского побережья Болгарии, Рез. докл, II Симп, Карпато-Балкан. геоморф. комисии, София.
- Мишев, К., В. Попов, Ц. Михайлов. 1965. Геоморфоложки условия за развитие на ерозията във водосборния басейн на язовир „Тополница“. Изв. Геогр. инст., т. 9, с. 45-65.
- Мишев, К. 1972. Владимир Попов (към шестдесетгодишнината му). - Изв. Бълг. геогр. г-во, Т. XII (XXII), 179-181.
- Мишев, К., В. Попов, Ц. Михайлов. 1962. Морфология и неотектоника на старопланинското подножие между праговете на Гълъбец и Козница, Изв. на Геогр. Инст. при БАН, т. V, С., с. 43-62.
- Мишев, К., В. Попов, Д. Лиценберг. 1971. Геоморфология и палеогеография четвъртичного периода старопланинского побережья Черного моря, В: Проблеми на палеогеоморфоложкото развитие на Бълг ар ия , т. I, С., с. 147-156.
- Мишев, К., В. Попов, М. Данева. 1979. Релеф, литоструктурна основа, екзогенни процеси. - В: Бълг. черноморско крайбрежие, с. 13-30.
- Мишев, К., Ив. Вапцаров, Т. Кръстев, Вл. Попов. 1996. Подход и принципи за изработване на легенда за геоморфоложка карта на България в мащаб 1:400000, Проблеми на географията, 4, с. 3-11.
- Михайлов, Цв. 1987. Владимир Попов - по повод на неговата седемдесет и пет годишнина. География, 22-23.
- Попов, В. 1980. Защитени природни обекти в Н.Р. България, Изд. Народна просвета; С., 151 с.
- Попов В. 1947. Златишката котловина. Страни и народи, год.I, кн, 3, стр. 20.
- Попов В. 1947. Пещерите по българското добруджанско крайбрежие. Страни и народи, год. I, кн 5-6, с. 4-6.
- Попов В. 1948. Калиакра. Стран и народи, год. II, кн. 4-5, с. 5-6.
- Попов В. 1949. Побити камъни. Страни и народи, год, III, кн. 2, с. 4-6.
- Попов В. 1949. Добруджа - днес и утре. Страни и народи, год III, кн. 5-6, с. 7-8.
- Попов, В. 1949. Черно море , София, с. 5-79.
- Попов, В. 1953. Българският Добруджански Черноморски бряг: геоморфоложко проучване. Изв. бълг. геогр. г-во, Т. I (XI), 87-108.

- Попов, В. 1957, 1961. Чудни кѳтове из нашата родина, Изд. Наука и изкуство, С., 216 с.
- Попов, В. 1964. Морфография и генезис на пещерата „Леденика“, Изв. Геогр. инст., т.13, с. 77-88.
- Попов, В. 1965. Ледените образуванни в пещерата „Леденика“, Изв. Геогр. инст., т. 9, С, с. 111-119.
- Попов, В. Пирин. 1966, 1979. Изд. Медицина и физкултура, С, 146 с., 112 с.
- Попов, В. 1967. Еволюция на заливната тераса по българския дунавски бряг в края на плейстоцена и през холоцена, Изв. ГУГК, № 2, с. 55-59.
- Попов, В. 1969, 1973, 1989. Съвеа дупка, Изд. Медицина и физкултура; С., 36 с.
- Попов, В., И., Ванцаров. 1972. Пещерата Бачо Киро, Изд. Медицина и физкултура, С., 32 с.
- Попов, В., В. Дюлгерова. 1974. Върху някои въпроси от геоморфологията на българския черноморски шелф. В: Изв. Геогр. инст. при БАН, т. XVI, с 5-16.
- Попов, В., П. Соколова. 1974. Литодинамика в прибрежната част на шелфа и плажа между Варненския вълнолом и Офицерския плаж, В: Изв. Геогр. инст. при БАН, т. XVI, с 17-32.
- Попов, В. 1977. Морфология, генезис и възраст на пещерата Магура. Пробл. геогр., № 2, с. 33-40.
- Попов, В. 1977. Спелеогенезис (на примера на пещерата Магура). - В: Спелеология // Доклади на спелеоложка конф., 10.12.1976 г., София/ С., с.50-61.
- Попов, В. и др. 1978. Черно море, Сборник.
- Попов, В. 1982. Пътешествие под земята, Изд. Наука и изкуство, С., 150 с.
- Попов, В., В. Канджева. 1984. Природни красоти в България, Изд. Септември, С., 175 с
- Попов, В. 1987. Благоустроените пещери в България, Изд. Медицина и физкултура, С., 79 с., 8 л.
- Попов В., Р. Радушев. 1989. Проблеми на благоустроените български пещери, София: Изд. Мед. и физкултура.
- Попов, В. 1990. Към проблемите за състоянието на Българския Черноморски бряг във връзка с брегоукрепването му. Проблеми на географията, 4, с. 52-59
- Попов, В. 1991. Народните паркове в България, Обучението по география, 4, с. 44-48
- Попов, В. 1992. Защитени природни обекти в Родопите. Обучението по география, 2, с. 19-23
- Попов, В. 1993. Защитени природни обекти по южната граница на България (от вр. Тумба до р. Тунджа), В: Южни крайгранични територии - природа, население, стопанство, бизнес. Смолян, С., с. 108-112.
- Попов, В. 1995. Природни паркове и резервати. - В: Атлас „Околна среда на Република България“. С.
- Сомов, Хр., В. Попов. 1960. Белоградчик и Белоградчишките скали.
- Stefanov, P. Prof. Vladimir Yordanov Popov (7.03.1912-19.09.1998). - Kras I speleologia. 2000, T. X (XIX). Wydawnictwo Uniwersytetu Slaskiego, Katowice, 155-156.
- *** Владимир Попов на 75 години. - Обучението по геогр., 1987а, 44-45.
- *** Владимир Попов на 80 години. - Обучението по геогр., 1992, с. 34.
- <http://www.prokarstterra.bas.bg/forum2005/BG/foundation1.html>